

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinque

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 V. Christus pati debuerit in Cruce.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

ARTICVLVS IV.

Utrum Christus pati debuerit in cruce.

D quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit pati in cruce. Veritas enim debet respondere figura. Sed in figura Christi precesserunt omnia sacrificia veteris Testamenti, in quibus animalia gladio necabantur, & postmodum igni cremabantur. Ergo videtur, quod Christus non debuerit pati in cruce. sed magis gladio, vel igne.

249. dist. 20. ar. 4 q. 2. ad 1. & 4 contr. c. 55. ad 17. & 18. Et 2. quo. q. 1. ar. 2. & op. 3. c. 235.

2. Preterea, Damascenus dicit, quod CHRISTVS non debuerit assumere detestabiles passiones. Sed mors crucis videtur fuisse maxime detestabilis, & ignominiosa, unde dicitur Sapient. 2. Morie turpissima condemnemus eum. Ergo videtur, quod CHRISTVS non debuerit pati mortem crucis.

l. 3. orib. fid. c. 20.

3. Preterea, De CHRISTO dicitur, Benedictus qui venit in nomine Domini, ut patet Mat. 21. Sed mors crucis erat mors maledictionis, secundum illud Deut. 21. Maledictus est a Deo, qui pendet in ligno. Ergo videtur, quod non fuerit conueniens Christum crucifigi.

Sed contra est, quod dicitur Phil. 2. Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

Respondeo dicendum, quod conuenientissimum fuit Christum pati mortem crucis. Primo quidem, propter exemplum virtutis. Dicit enim Augustinus lib. 83. quest. Sapientia Dei hominem ad exemplum, quod recte vueremus, suscepit. Pertinet autem ad vitam rectam, ea quae non sunt metuenda, non metuere. Sunt autem homines, quia quamuis mortem ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescunt. Ut ergo nullum genus mortis recte viuenti homini metuendum esset, illius hominis cruce ostendendum fuit: nihil enim erat inter omnia genera mortis, illo genere execrabilius, & formidabilius. Secundo, quia hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo, quod contra mandatum Dei, pomum ligni vetiti sumpsit. Et ideo conueniens fuit, quod Christus ad satisfaciendum pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigi, quasi restituens quod Adam sustulerat: secundum illud Psalm. 64. Quae non rapui, tunc exolvebam. Vnde Augustinus dicit in quodam sermone de passione. Contempsit Adam preceptum, accipiens ex arbore pomum: sed quicquid Adam perdidit, Christus in cruce muenit. Tertia ratio est, quia (ut Chrysostomus dicit in sermone de passione) in excelsis ligno, & non sub recto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundetur, sed & ipsa terra simile beneficium sentiebat, de currentis de latere sanguinis stillatione mundata. Et super illud Ioannis 3. Oportet exaltari filium hominis, dixit. Exaltari audiens, suspensionem intelligis in altum, ut sanctificaret aerem, qui sanctificauerat terram, ambulando in ea. Quarta ratio est: quia per hoc, quod in alto moritur, ascensum nobis parat in caelum, ut Chrysostomus dicit. Et inde est, quod ipse dicit Ioann. 12. Ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Quinta ratio est, quia hoc competit vniuersali saluationi totius mundi. Vnde Gregorius Nissenus dicit, quod figura crucis a medio contactu in quatuor extrema partita, significat virtutem & prouidentiam eius, qui in ea pependit, vbique diffusam. Chrysostomus etiam dicit, quod in cruce expansis manibus moritur, ut altera manu veterem populum, altera eos, qui ex Gentibus sunt, trahat. Sexta ratio est, quia per hoc genus mortis diuersa virtutes designantur. Vnde Augustinus dicit in lib. de gratia vet. & noui Testamenti. Non frustra tale genus mortis elegit, ut latitudinis, & altitudinis, & longitudinis, & profunditatis, de quibus Apost. loquitur, magister existeret. Nam latitudo,

l. 83. quest. 4. c. 25. ar. 1. & 4.

In homil. de cruce & latrone, quae incipit, Hodierna die, non remota a prim. 10. 3.

In epi. 120. c. 26 a mod. tom. 25.

qua

fficit. Vnde Apostolus dicit Roman. 5. Commendat suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. Secundo, quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiae, humilitatis, constantiae, iustitiae, & ceterarum virtutum in passione Christi ostensarum, quae sunt necessariae ad humanam salutem. Vnde dicitur 1. Petr. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Tertio, quia Christus per passionem suam non solum hominem a peccato liberauit, sed etiam gratiam iustificantis, & gloriam beatitudinis ei promeruit, ut infra dicitur. Quarto, quia per hoc est homini inducta maior necessitas, se immunem a peccato conseruandi, qui se sanguine CHRISTI redemptum cogitat a peccato: secundum illud prima Corinth. 6. Empti enim estis pretio magno: glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Quinto, quia hoc ad maiorem dignitatem hominis celsit: ut sicut homo victus fuerat, & deceptus a Diabolo, ita etiam homo esset, qui diabolum vinceret: & sicut homo mortem meruit, ita homo moriendo, mortem superaret: unde dicitur prima ad Corinthios 15. Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Et ideo conuenientius fuit, quod per passionem Christi liberaremur, quam per solam Dei voluntatem.

quaest. 48.

Ad primum ergo dicendum, quod natura etiam ut aliud conuenientius faciat plura ad vnum assumit, sicut duos oculos ad videndum. Et idem patet in aliis.

Ad secundum dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit, CHRISTVS non ieiunium mortem, quam non habebat, cum sit vita, sed hominum mortem venerat consumpturus, unde non propria morte corpus deposuit, sed ab hominibus illatam sustinuit. Sed et si agrotauisset corpus eius, & in conspectu omnium solueretur, in conueniens erat, eum, qui sanaret aliorum languores, habere proprium corpus affectum languoribus. Sed & si absque morte corpus alicubi seorsum deposuisset, ac deinde se offerret, non crederetur ei de resurrectione differenti. Quomodo enim pateret CHRISTI in morte victoria, nisi coram omnibus eam patiens per incorruptionem corporis probasset extintam.

Ad tertium dicendum, quod licet diabolus iniuste inuasit hominem: tamen homo propter peccatum, iuste erat sub seruitute diaboli derelictus a Deo. Et ideo conueniens fuit, ut per iustitiam homo a seruitute Diaboli liberaretur, CHRISTO satisfaciente pro ipso per suam passionem. Fuit etiam hoc conueniens ad vincendam superbiam diaboli, qui est defensor iustitiae, & amator potentiae, ut CHRISTVS diabolum vinceret, & hominem liberaret, non per solam potentiam Deitatis, sed etiam per iustitiam, & humilitatem passionis, ut Augustinus dicit 13. de Trinitate.

l. 1. ex. 13. & 19 simul. 1. 3.

COMMENTARIVS.

Hic etiam articulus in supradictis locis est expositus. Solum circa rationes D. Thomae & id, quod Caietanus notat, aduertendum est, duplicem hic fieri posse comparationem: vna est, alterius modi redemptionis, quae esset a persona creata, cum redemptione facta a persona diuina, in quo sensu questio haec magis est de incarnatione ipsa, quam de passione, quamquam rationes D. Thomae praesertim 1. 3. & 4. etiam in hoc sensu procedant. Potest vero fieri alia comparatio inter hunc modum redemptionis, & alium qui esset ab eadem persona diuina, non per mortem, sed per aliud genus actionis: & haec videtur esse propria huius loci, & de illa optime procedunt etiam rationes D. Thomae, cetera videantur locis citatis.

E

qua

que est in eo ligno, quod transfuer sum desuper figuratur, hoc ad bona opera pertinet: quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod ab ipso ligno vsq; ad terram conspicuum est, ibi enim quodammodo statum, id est, persistit & perseveratur, quod longanimitati tribuitur. Altitudo est in ea ligni parte, qua ab illa, qua transfuer sum figuratur, sursum versus relinquitur, hoc est, ad caput crucifixi: quia bene sperantium superna expectatio est. Iam vero illud ex ligno, quod fixum occultatur, unde totum illud exurgit, profunditatem significat gratiæ & gratiæ. Et sicut August. super Ioan. dicit: Lignum, in quo fixa erant membra patientis, etiam cathedra fuit magistri docentis. Septima ratio est, quia hoc genus mortis plurimum sibi respondet. Vt enim August. dicit in sermone de passione, de diluio aquarum humanum genus arca lignea liberatur. De Ægypto Dei populo recedente, Moyses mare virga diuisit, & Pharaonem prostrauit, & populum Dei redemit. Idem Moyses lignum in aquam misit, & amarum aquam in dulcedinem commutauit. Ex lignea virga de spiritali petra salutaris vnde profertur. Et vt Amalec vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur: & lex Dei, arca Testamenti creditur lignea, vt his omnibus ad lignum crucis, quasi per quosdam gradus veniatur.

Tract. 119. in Ioan. parum à prin. 109.

li. 3. orih. fid. e. 26. non longo à fine.

Ad primum ergo dicendum, quod altare holocaustorum, in quo sacrificia animalium offerebantur, erat factum de ligno, vt habetur Exod. 26. & quantum ad hoc veritas respondet figura. Non autem oportet, quod quantum ad omnia: quia iam non esset similitudo, sed veritas. Vt Damas. dicit in 3. lib. Specialiter tamen, vt Chrysost. dicit, non caput ei amputatur, vt Ioanni, necq; scelus est, vt Isaias: vt corpus integrum, & indiuisibile morti seruet, & non fiat occasio volentibus Ecclesiam diuidere. Loco autem materialis ignis, fuit in holocausto Christi, ignis charitatis.

Ad secundum dicendum, quod Christus detestabiles passiones assumere reuicit, qua pertinebant ad defectum scientiæ, vt gratiæ, aut etiam virtutis. Non autem illas, que pertinent ad iniuriam ab exteriori illatam: quoniam, vt dicitur Hebræorum 12. sustinuit crucem, confusione contempta.

lib. 14. e. 3. § 4. tom. 6.

Ad tertium dicendum, quod (sicut Augustin. dicit 14. contra Faustum) peccatum maledictum est, & per consequens morti, & mortalitas ex peccato proueniens. Caro autem Christi mortalis fuit, similitudinem habens carnis peccati: & propter hoc Moyses eam nominat maledictum: sicut & Apostolus nominat eam peccatum: dicens secunde ad Corinth. 5. Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, scilicet propter penam peccati. Nec ideo maior inuidia est: quia dixit, Maledictus est à Deo: nisi enim Deus peccatum odisset, non ad eam suscipiendam, atq; tollendam filium suum mitteret. Confitere ergo maledictum suscepisse pro nobis, quem confiteris mortuum esse pro nobis. Vnde ad Galat. 3. dicitur: Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

COMMENTARIVS.

Passio Christi in cruce multo mortis conuenientissima.

Quoniam de materia huius art. integram disputationem instituturi sumus, nunc circa textum D. Thom. solum annotabimus, ex septem rationibus, quibus probat fuisse conueniens Christum in Cruce pati, non omnes, ac singulas per se sumptas fuisse conueniens aliquid, quod in eo mortis genere reperitur, & consequenter omnes simul sumptæ recte concludunt illud mortis genus ad reparationem, & exemplum nostrum fuisse conuenientissimum. Itaq; prima ratio D. Thom. probat decuisse Christum sustinere mortem valde execrabilem, ac formidabilem. Quæ duo verba videntur referri ad ignominiam, & dolorem, eo enim magis formidatur mors, quo maioribus cruciatibus ac doloribus su-

stinenda est, & eo magis eam execramur, quò cum maiori ignominia, & dedecore cõiuncta est. Vt ergo Christus exemplo suo nos doceret, non solum non timere mortem, sed nec genus mortis, etiam cum summo esset dolore, ignominiaq; coniunctum. Cruci enim subire voluit, in qua & ingens dolor erat, & ignominia non minor. Vnde Isidor. libro. 5. Originu cap. vlt. circa finem. Maiorem (inquit) esse penam Crucis, quam patibuli. Nam patibulum appensos statim exanimat, Crux autem suffocatos diu cruciat. Vnde & in Euangelio latronibus, vt morerentur, & de ligno ante Sabbathum deponerentur crura confracta sunt, quia ligno suspensi, cito mori non poterant. Et August. tract. 31. in Ioan. Supplicium ideo durius erat, quia diuinius cruciabat, & omnes crucifixi longè morte necabantur. Et ideo cum Christus citius inuentus fuerit mortuus, omnes admirati sunt. Et in eandem sententiam eleganter loquitur Aug. tract. 36. vbi dicit: Illa morte petus nihil fuit inter omnia genera mortium, &c. Eadem luculentius repetit idem Aug. ser. 18. de verbis Domini, vbi inter alia, inquit: Si genus mortis exhorrescit infirmitas, nihil eo tempore fuit ignominiosius, quam mors Crucis, non enim frustra commendans eius obedientiam Apostolus addit, dicens, Factus est obediens vsq; ad mortem, mortè autem Crucis. Quod verbu ponderans etiam Chrysost. ser. 7. in epist. ad Philippens. sic scribit: Pape, quam magnam, & vehementer ineffabile est, quod seruu factus est. Quod vero mortem sustinuit, multo plus est: sed est & aliud maius quiddam isto, & admirabilius, Quamobrem? Quoniam non quauis mors ista similis est, ista namq; omnium videbatur proprobrosissima, ista plena dedecore, ista maledicta, Maledictus enim, inquit, omnis, qui peccat in ligno: & D. Thom. ibi dicit illo verbo, mortem, mortem autem crucis, notari Christum non fugisse ignominiam, quia mors erat ignominiosissima. Vnde & Sap. 2. dicitur in persona Iudeorum, Morte turpissima condemnemus eum. Illo enim supplicii genere solum mancipia, aut serui, non autem liberi solebant affici. Vnde Lactant. lib. 4. diuinarum Instit. cap. 26. Dicit, inquit, forsasse aliquis, cur si Deus fuit, & mori voluit, non saltem aliquo honesto mortis genere affectus est? cur potissimum cruce? cur infami genere supplicij: quod etiam homini libero, quamuis nocenti, videatur indignum. Cuius rei optimam rationem asserit, veluti amplificas superiorem causam, ex nostro exemplo desumptam, ijs verbis: Vt is, qui humilis aduenerat, humilibus, & infirmis opem ferret, & in omnib. spem salutis ostenderet, eo genere afficiendus fuit, quo humiles, & infirmi solent, ne quis esset omnino, qui eum non posset imitari. Ad dendum vero ulterius est, non solum propter exemplum nostrum voluisse Deum tam acerbum, & ignominiosum mortis genus Christum exaltare: sed etiam, vt Christi obedientia ad Deum, & charitas erga homines, & seueritas diuinæ iustitiæ magis ostenderetur. Deniq; vt diuina sapientia, ac virtus amplius eluceret, dum per mortem ignominiosam, & dæmonem vicit, & homines ad sui cognitionem, & amorem traxit. Et ideo Paul. 1. ad Corinth. 1. Verbum crucis Dei virtutem appellat, & 1. Cor. 1. subdit, Quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Vnde Leo Papa ser. 1. de pass. Domini. Non est, inquit, dilectissimi Leo Papæ mi. erubescenda crux Christi, quæ de virtute est diuini consilij, non de conditione peccati, & ser. 2. Crux Christi sacramentum, veri, & prenuntiati habet altaris, vbi per hostiam salutarem, nature humane celebraretur oblatio ibi sanguis immaculati agni, antiquæ preuaricationis pacta debebat, ibi rota diaboli- ca dominationis cõterebatur aduersitas. & de elatione superbia vltix humilitas triūphabat. Rursus ser. 8. O admirabilis potentia crucis, d ineffabilis gloria passionis in qua & tribunal Domini, & iudicium mundi, & potestas est crucifixi. Et cetera, quæ eleganter profertur. Vltimo considerandum est in hac ratione ex Chrysost. dict. ser. 7. ad Phil. quamuis

Isidor.

August.

Ignominia crucis quam

August.

Chrysost.

D. Thom.

Sap. 2.

Lactant.

Accebat, & ignominia tanta in morte à Christo, cui assumpta

Chrysostom.

quâuis Christus ob prædictas causas hoc genus mortis elegerit, Iudæos vero idem genus ignominiosæ mortis ad eum interficiendum delegisse, vt Christum probrosum efficeret, vt et si nemo propterea ab ipso abstineret, quod occisus esset: abstineret tamen vel ideo, quod hoc pacto occisus esset. Quam Iudæorum mentē satis significauit Ieremias illis verbis. Venite mittamus lignum in panem eius, & nomen eius non memoretur amplius. Verum (prosequitur Chryst.) tanto magis splendet veritas, tanto redditur illustrior, quia tali mortis genere putabat eum abominandum fore, & omnino abominandissimum, & tamen nihil potuerunt, sed ipse illustrior, ac maior esse ostenditur.

Secunda ratio probat tantum decessisse Christum in ligno mori, quoniam per lignum, seu fructum arboris deceptus homo fuerat. Quam rationem indicat Ecclesiā, cū in hymno canit. Et medelam ferret inde, hostis vnde leserat. et alibi. Vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceret. Eandem breuiter significauit Leo Papa ser. 6. de passione, dicens. Per lignū erigitur lapsus in ligno, & gustus fellis, & acer diluitur esca peccati. Et Dam. l. 4. c. 12. Quoniam morti per lignum aditus paruerat, consentaneum erat, vt per lignum quoque, visa & resurrectio donaretur. Et Hieron. ad Galat. 3. Ille pendit in ligno vt peccatum, quod commiseramus in ligno scientia boni, & mali, digno deleter appensus. Dequit enim vt eisdem armis, quibus dæmon hominem vicerat, ab eodem vinceretur, & vt homo, sicut per inobediētiam ligni peccauerat, ita per obediētiam in ligno redimeretur. Ad quod accommodari possunt verba illa Can. 8. Sub arbore malo suscitauis, ibi corrupta est mater tua. Nam priora verba de arbore crucis intelligit Greg. ibi.

Tertia, & quarta ratio solum sunt congruentiæ, ob quas expediens fuit, Christum a terra eleuatū, seu in aere mori: iuxta illud Ioan. 3. Oportet exaltari filium hominis, & cap. 12. Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Quam rationem præter Chrysoctomum (quem D. Tho. citat) luculenter tractat Lactant. li. 4. de vera sapientia cap. 26. vbi sic inquit, Illa quoque præcipua fuit causa cur Deus crucem maluerit, quod illa exaltari eum fuit necesse, & omnibus gentibus passionem Dei notescere. Nam quoniam is, qui patibulo suspenditur, & conspicuus est omnibus, & cæteris altior, crux potius electa est que significaret illum tam conspicuum, & tang. sublimem futurum, vt ad eum cognoscendum pariter, & colendū cunctæ nationes ex omni orbe concurrerent. Eandē rationem simul cum multis alijs amplificat eleganter Athanas. lib. de Incarnatione Verbi, & corporali eius aduētū. Primo, quia oportuit Christi mortē esse notissimā, & in oculis omnium, vt tanto esset admirabilior, & certior resurrectio, quanto mors esset omnibus manifestior, seu (quod perinde fere est) vt victoria de morte clarius ostēdi posset, dum eā in oculis omnium in se prouocatam, mortuū reddidisset, ac iam deinde inanem, & exhaustam, sui corporis incorruptibilitate probasset. Secundo, quia oportuit Diabolum præcipitari, aeremque purificari. Dæmon enim è cælo lapsus in hoc aere vim suam exercebat, & ideo Christus in aere sublatus, aerem purgavit, & contra dæmonū insecutiones vim, atq. efficaciam tribuit. Tertio sublimatus est in aere, quia nouum calorū iter nobis aperiebat, quos ipse suo corpore in sublime attollebat. Nam quæadmodum illud pro omnibus morti obtulit, ita quoque per illud viam ad cælos commonstrauit.

Quinta & sexta ratio D. Tho. proprie procedunt de supplicio crucis quoad figuram, & propriū modum eius. Et quinta est præcipua, & quæ frequentius reperitur in Patribus, optime Lactant. supra, Extendit in passione manus suas, orbemq. dimensus est, vt iam tunc ostenderet ab ortu solis vsq. ad occasum, magnum populū ex omnibus linguis, & tribubus congregatum, sub alas suas esse venturum: & signum illud maximum, atque sublime frontibus suis suscipitur. Et Athan. loco etiam supra citato. Simons Domini redemptio est hominum, quomodo nos aduocasset, nisi crucifixus esset? In sola enim cruce mors

Fr. Suarez, Tom. 2.

extensis manibus toleratur, ideo ergo par erat, vt Dominus hoc modo mortem sustineret, manusq. eius extenderentur, vt hac quidem veterem populū, illa vero gentiles attraheret, & ambos in se coniungeret. Iuxta quā interpretationē aliter possumus exponere latitudinē, lōgitudinem, sublimitatem, & profunditatem crucis: quam Aug. hic à D. Tho. citatur. Latitudo enim crucis designata ligno eius transuerso indicat generalem fructum crucis, per vniuersum orbem diffundendum, vt Lactantius, & Athanasius exposuerunt: longitudo vero significata in ligno recto, cuius extremæ partes sunt sublimitas, & profundum, quia ex altera in terra infixum, ex altera versus cælum erigitur, hoc (inquam) lignum indicabat crucem, & in terra, & in cælo, & etiam sub terra, vim, & efficaciam habituram, iuxta illud ad Colos. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius, & qua in cælis, & qua in terra sunt, & illud ad Philip. 2. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum. Vnde Damasc. li. 4. de fide, capit. 12. dicit verbum crucis appellari virtutem Dei, quia sicut quatuor extrema crucis partes per medium centrum inter se coherent, & constringuntur, ita per Dei potentiam sublimitas, & profunditas, ac longitudo, & latitudo, hoc est, omnis tam visibilis, quam inuisibilis creaturæ continetur. Aliter Hier. Marc. 15. inquit, Species crucis, quid est, nisi forma quadrata mundi? Oriens de vertice fulgens, Arcton dextera tenet, Ausfer in laua consistit, Occidens sub plantis firmatur. Et idem fere habet Beda Luc. 22. Sedul. Clem. Alex.

oratione exhortatoria ad Gentes in fine, dicit, per extensionem manuum Christi significari, solum esse hominē, qui alligatus erat interitui, & corruptioni. Deniq. Gregor. Naz. oratione prima apologetica ante medium, fere omnes has rationes breuissimis verbis complexus est, dicens, Idcirco lignum aduersus lignum, & manus aduersus manus, ille inquam fortiter extense, aduersus incontinentem extensam, ille clauis confixa, atq. restricta, aduersus remissam, & solutam, ille orbis fines coniungentes, aduersus eam, quæ Adamū è paradiso exturbauit. Idcirco sublimitas aduersus lapsum, & sel aduersus gustum, & spinea corona aduersus prauum imperium, & mors aduersus mortem, & tenebra aduersus lumen, & sepultura aduersus illam in terram reuersionem, & resurrectio propter resurrectionem. Plura de hac re videri possunt apud Ambrosium ser. 55. & 56. Chrysoctomum tribus homilij de cruce, in tertio tomō, & Irenæum libro quinto contra hæres. capit. 17. & Cyprianum, seu potius Ruffinum in expositio. symboli, Cyprianum etiam sermon. de passione Domini, & Augustinum lib. 2. de doctrina Christiana cap. 41. & tract. 118. in Ioannem.

Septimam rationem ex eo conficit D. Tho. quod oportuit veteres figuram crucis impleri, Quæ ratio supponit mysterium futurum, & conuenientiā eius secundum se, & ex eius suppositione procedit. Et simile argumentum sumi posset ex prophetijs, quas infra suo loco afferemus. Nam etiā prophetias impleri necessarium erat. Offerebat autem se hoc loco occasio multa dicendi de huiusmodi Crucis figuris. Sed eam rem vt alienā ab scholastico instituto prætermittamus. Videri autem possunt multa de hoc argumento apud Iustinum Mar. dialogo cum Triphone, & apolog. 2. & Tertull. lib. 3. contr. Marcion. cap. 18. & sequentib. & libr. contra Iudæos cap. 10. & sequentib. Lactant. libro quarto de vera sapientia cap. decimo octauo & Augustinum lib. 16. cōtr. Faust. capit. 15. & sequentibus, vbi explicat. Virgam, qua Moyses petram percussit, fuisse crucis figuram, Damascen. libro 4. capit. 12. vbi inter alia explicat, Iacob, quando cancellatis manibus, & adorato virgæ fastigio, filijs Ioseph benedixit, crucis mysterium delineasse. Quod etiam attingit Hieronym. Ierem. 13. Peruulgata etiam est Crucis figura in serpente æneo, quam ipsemet Christus explicuit Ioan. 3. Sicut Moyses

E e

Quatuor partes crucis Christi quid portendunt.

2. Colos. 1.

Philip. 2: Damasc.

Hieron.

Beda, Sedul.

Clem. Alex.

Greg. Naz.

Ambros.

Chrysoct.

Irenæ.

Ruffin.

Cyprian.

August.

Iustin.

Tertullian.

Lactant.

Damasc.

Hieronym.

Figura crucis Christi. Ioan. 3.

Cyrril. August. Chryost. Galat. 3. Iust. Mar.

ses exaltavit serpentem in deserto, ita oportet exaltari filium hominis. Quam Cyrillus ibi, August. Chryostom. & alij exponentes illud ad Galat. 3. Factus pro nobis male dictum. Refert etiam Iustin. supra, agnum paschale in figuram Crucis solitum esse assari affixum duobus lignis recto, & transverso in modum Crucis expansis. Moyses præterea orantem expansis manibus in figuram Crucis, ut populus vinceret, hoc mysterium significasse, multi Patres exponunt, quos retuli priorum. disp. 56. sect. 3. Sed de his hætenus. Solutiones argumentorum primi & secundi non indigent annotatione vlla. De loco vero illo ad Galat. 3. qui in fol. ad 3. tractatur, plura dicemus inferius in disput. de Mysterio Crucis.

ARTICVLVS V.

Utrum Christus omnes passiones sustinuerit.

250. Inst. q. 48. era. 2 l. 10. in 2. fo. à princ. pio libri.

D quintum sic proceditur. Videtur, quod Christus omnes passiones sustinuerit. Dicit enim Hilarius. 10. de Trin. Unigenitus Dei ad peragendum mortis suæ sacramentum consummasse se omne humanarum genus passionum testatur, cum inclinato capite emisit spiritum. Videtur ergo, quod omnes passiones humanas sustinuerit.

2. Præterea. Isai. 52. dicitur, Ecce intelliget seruum meum, & exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit valde, sicut obstupuerunt super eum multi, sic inglorius erit inter viros affectus eius, & forma eius inter filios hominum. Sed Christus est exaltatus secundum hoc, quod habuit omnem gratiam, & omnem scientiam, pro quo super eum multi admirantes obstupuerunt. Ergo videtur, quod inglorius fuerit, sustinendo omnem passionem humanam.

art. 3. huius quæst.

3. Præterea. Passio Christi ordinata est ad liberationem hominis à peccato, ut supra dictum est. Sed Christus venit liberare homines ab omni genere peccatorum, ergo debuit pati omnem genus passionum.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. 19. quod milites primi quidem frigerunt crura, & alterius, qui crucifixus est cum eo: ad Iesum autem cum venissent, non fregerunt eius crura. Non ergo passus est omnem humanam passionem.

Respondetur dicendum, quod passiones humane possunt considerari dupliciter. Vno modo quantum ad speciem, & sic non oportuit Christum pati omnem passionem, quia multe passionum species sibi inuicem contrariantur, sicut combustio in igne, & submersio in aqua. Loquimur enim nunc de passionibus ab extrinseco illatis, quia passiones ab intrinseco causatas, (sicut sunt egritudines corporales) non decuit eum pati, ut supra dictum est. Sed secundum genus, passus est omnem passionem humanam. Quod quidem potest considerari tripliciter. Vno modo ex parte hominum, à quibus passus est. Passus est enim aliquid & à Gentilibus, & à Indæis, & à masculis, & à feminis, ut patet de ancillis accusantibus Petrum. Passus est etiam & à principibus, & à ministris eorum, & popularibus, secundum illud Psal. 2. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Assuerunt Reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Passus est etiam à familiaribus, & notis, sicut patet de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante. Alio modo patet idem ex parte eorum, in quibus homo potest pati. Passus est enim Christus in suis amicis, eum deserventibus. Infama per blasphemias contra eum prolata. In honore & gloria, per irrisiones, & contumelias ei illatas. In rebus, per hoc quod etiam vestibus spoliatus est. In anima per tristitiam, tedium, & timorem. In corpore, per vulnera, & flagella. Tertio potest considerari quantum ad corporis membra: Passus est enim Christus in capite, pungentium spinarum coronam, in manibus, & pedibus fixationem

q. 14. art. 4.

clauorum, in facie alapas, & spura, & in toto corpore flagella. Fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum: secundum tactum quidem flagellatus, & clavis confixus; secundum gustum, felle & aceto potatus: secundum olfactum, in loco fetido cadauerum mortuorum (qui dicitur Caluarie) appensus patibulo: secundum auditum, lacepsitus vocibus blasphemantium & irridensium: secundum visum, videns matrem & discipulum, quem diligebat, stanses.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Hilari. est intelligendum quantum ad omnia genera passionum, non autem quantum ad omnes species.

Ad secundum dicendum, quod similitudo ibi attenditur, non quantum ad numerum passionum & gratiarum, sed quantum ad magnitudinem viri, quia sicut sublimatus est in donis gratiarum super alios, ita deiectus est infra alios per ignominiam passionis.

Ad tertium dicendum, quod secundum sufficientiam vna minima passio Christi sufficeret ad redimendum genus humanum ab omnibus peccatis: sed secundum convenientiam, sufficiens fuit quod peccaretur omnia genera passionum, sicut iam dictum est.

COMMENTARIVS.

Circa literam huius articuli fere nihil annotandum occurrit, quia perspicua sunt omnia, quæ D. Thomas dicit, & sub illis capitibus, quæ numerat, potest quilibet ex Evangelica historia recensere in indiuiduo personas, à quibus Christus passus est, conuitia, iniurias, passiones, ac dolores, quæ sustinuit, de quibus omnibus infra in disputationibus aliquid attingemus. Videri etiam possunt circa hunc articulum, quæ in superiori tomo disputata sunt de defectibus à Christo assumptis, disputat. 32. & 34. In his vero, quæ Caietan. notat, recte dictum est malæ præ quodam modo esse deificata, eo quod à Christo assumpta sunt. Quod vero malum culpæ quodammodo etiam deificatum fit, non recte dictum est. Nam malo culpæ tanta dignitas omnino repugnat: Ratio enim ob quam malum culpæ ad tantam dignitatem euectum est, nimirum ut valorem infinitum haberet ad satisfaciendum Deo, & ut nobis fieret amabile, ac desiderabile, non habuit locum in malo culpæ, quod neque est aptum ad satisfaciendum sed potius satisfactionem requirit, neque etiam debet à nobis expectari, quin potius ipsum malum culpæ assumptum est, ut sit indicio, quam sit nobis odio habendum malum culpæ. Quod vero Christus assumpsit corpus de massa peccatrice, non id fecit, ut peccatura villo modo deificaret, quia parentum peccata nullo modo ad ipsum pertinuerunt quoad culpam: sed solum quoad pœnam: sed id fecit, ut peccatores honoraret, eorumque naturam deificaret. Hæc obiter dicta sunt propter notatiunculam Caietani, quem non in re, sed solum in proprietate sermonis lapsum esse existimo. De hac vero re disputatum est disp. 33. sect. 2. tomi prioris.

ARTICVLVS VI.

Utrum dolor passionis Christi fuerit maior omnibus doloribus.

D sextum sic proceditur. Videtur, quod dolor passionis Christi non fuerit maior omnibus alijs doloribus. Dolor enim patientis augetur, secundum grauitatem, & diuersitatem passionis. Sed quidam martyres grauiores passiones & diuersiores sustinuerunt, quæ Christus, sicut patet de Laurentio, qui est affatus in crasiacula, & Vincentio, cuius carnes sunt vngulis ferreis laceratae, ergo videtur, quod dolor Christi patientis non fuerit maximus.

251. 3. d. 15. q. 2. ad 3. q. 3. & op. 3. c. 278. & 279.

2. 274.